

Uit het receptenboek  
van  
Petrus Nicolaus Nijsten  
bakkersrecepten  
uit  
Maastricht 1770



door  
drs. R.N. Ferro

Uitgave van de “Academie voor de Streekgebonden Gastronomie”  
ASG-tijdschrift “Terroir - Mededelingsblad en Verzamelde Opstellen”  
38<sup>ste</sup> Jaargang, nummer 3-4, 2023, nummer 151, digitale uitgave nr. 22

©Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder de voorafgaande toestemming van de auteurs en met duidelijke bronvermelding(en) in de tekst en in de bibliografie.

Het originele manuscript is uit het bezit van R.N. Ferro, Deventer

Met dank aan:

Mevrouw E. van de Beld

Hanze-museum Deventer

Mevrouw C. Th. Bosch Amsterdam

De heer F. Laurentius

Kunsthandel Th. Laurentius Middelburg

Mevrouw M. Willebrands Maastricht

## **Inhoud**

- 0.1 Woord vooraf
- I Over het handschrift
  - I.1 Bewaarplaats
  - I.2 Titel
  - I.3 Inhoud van het handschrift
  - I.4 Afmetingen van de bladen en samenstelling van de katernen
  - I.5 Watermerk
  - I.6 Signaturen en custoden
  - I.7 Nummering van de folio's
  - I.8 Liniëring en afschrijving
  - I.9 Afkortingen
  - I.10 Getallen
  - I.11 Versieringen
  - I.12 Correcties
    - I.12a Doorstreping
    - I.12b Vermiste bladzijden
    - I.12c Lege pagina's
  - I.13 Staat
  - I.14 Leestekens
  - I.15 Overzicht van de recepten naar type en taal
  - I.16 Datering op grond van de tekst
  - I.17 Herkomst van de recepten op grond van de inhoud
  - I.18 De schrijvers/schrijfsters
  - I.19 Maten en gewichten
  - I.20 Ingrediënten van de kookrecepten
- II.1 In dit boekje vallen verschillende handschriften te onderscheiden.
- II.2 Over de schrijver
- II.3 De ligging van de rue Puits en Sock
- II.4 Bakkerij in Maastricht
- II.5 Een Frans bordspel
- II.6 Bordjes over het broodbakproces
- II.7 Over cacao en chocola
- II.8 Baume de Peru
- III.1 Wijze van afschrijven van de tekst
- III.2 Inhoud
- III.3 De tekst
- IV Woordenlijst
- V Literatuur
- VI Lijst van afbeeldingen

## 0.1 Woord vooraf

### I Over het handschrift

Het handschrift werd aangekocht op de veiling van Zwiggelaar, met de onderstaande beschrijving kavel: 231 Woensdag 23 juni 2021, 19.00 uur Veiling 25 Sessie III.

[Kookboeken] Manuscript kookboek/ kunstenaarshandleiding, c. 1800

-met ± 130 pagina's gevuld met recepten, met een 4 pagina's tellende index en een "Liedeken op een aengename wijze" en enkele andere liederen op het einde, met aantekening door de eigenaar van het handschrift van Petrus Nicolaus Nijsten gedateerd "anno 1770" op voorste schutblad, aan het einde genealogische gegevens van leden van de familie Nijsten gedateerd 1818-1851, eigentijdse perkamenten band met envelop aan het einde en overlappende flap, voorzijde van de band met "(...) Petrus Nicolaus Nijsten Anno 1777" in pen, klein 8vo maat.-

#### I.1 Bewaarplaats

Het boekje wordt bewaard bij de schrijver.

#### I.2 Titel

Het boekje heeft als titel Poss[essor] Petrus Nicolaus Nijsten Anno 1777 (1770 binnenkant).

#### I.3 Inhoud van het handschrift

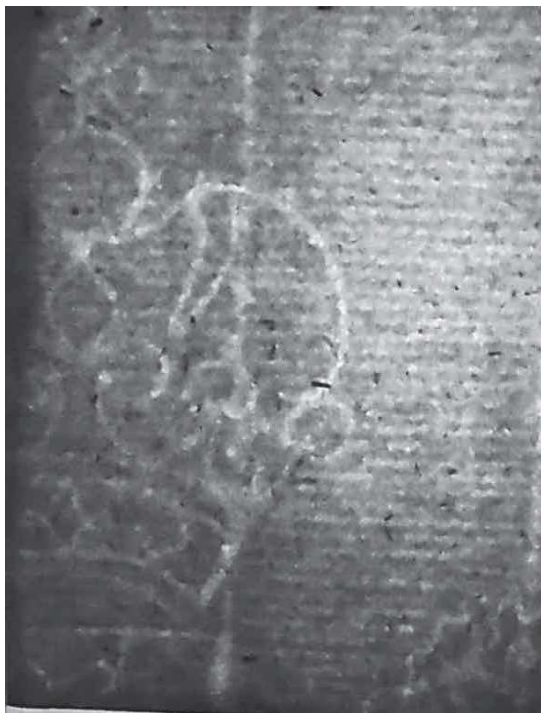
Het handschrift bevat recepten voor de banketbakkerij.

#### I.4 Afmetingen van de bladen en samenstelling van de katernen

8 bladen per katern, dit is 16 bladzijden van 15,9 x 9,9 cm.

#### I.5 Watermerk

Het papier heeft een watermerk voorstellende het gekroonde wapen van Amsterdam. Dit watermerk is te dateren als afkomstig uit de tweede helft van de achttiende eeuw.



*Figuur 2 De rechterhelft van de kroon boven het wapen*



*Figuur 3 Boven een stuk van de leeuw, rechtsonder twee van de drie kruisjes van het wapen van Amsterdam*

## **I.6 Signaturen en custoden**

Het boek bevat geen signaturen en custoden.

## **I.7 Nummering van de folio's**

De nummering begint bij bladzijde 5. NB. De pagina's 1, 2, 3 en 4 hebben geen nummer. De nummering loopt door tot pagina 170. De index omvat 5 pagina's en deze is ongenummerd. Ik geef ze aan met I tot en met V.

Keren we het boekje om, dan zijn de eerste zes pagina's onbeschreven. Ik duid ze aan met 1inv ongenummerd tot en met 6inv ongenummerd.

## **I.8 Liniëring en afschrijving**

De tekst is ongelinieerd.

Ik ken geen afschriften van de tekst.

## **I.9 Afkortingen**

In het handschrift komen de volgende afkortingen voor:

No = numero; lb. = libum

## **I.10 Getallen**

De getallen zijn in Arabische cijfers.

## **I.11 Versieringen**

Versieringen komen voor op pagina 12, 13, 15, 17, 20 en 22.

## **I.12 Correcties**

Er komen de volgende correcties voor

p 6 in	i.p.v. naer
p 7 vrijft	i.p.v. werkt
p 34 wat	i.p.v. [..]

### **I.12a Doorstreping**

p 24 "om" doorgestreept

### **I.12b Vermiste bladzijden**

Er zijn geen bladzijden vermist.

### **I.12c Lege pagina's**

De volgende pagina's bevatten geen tekst:

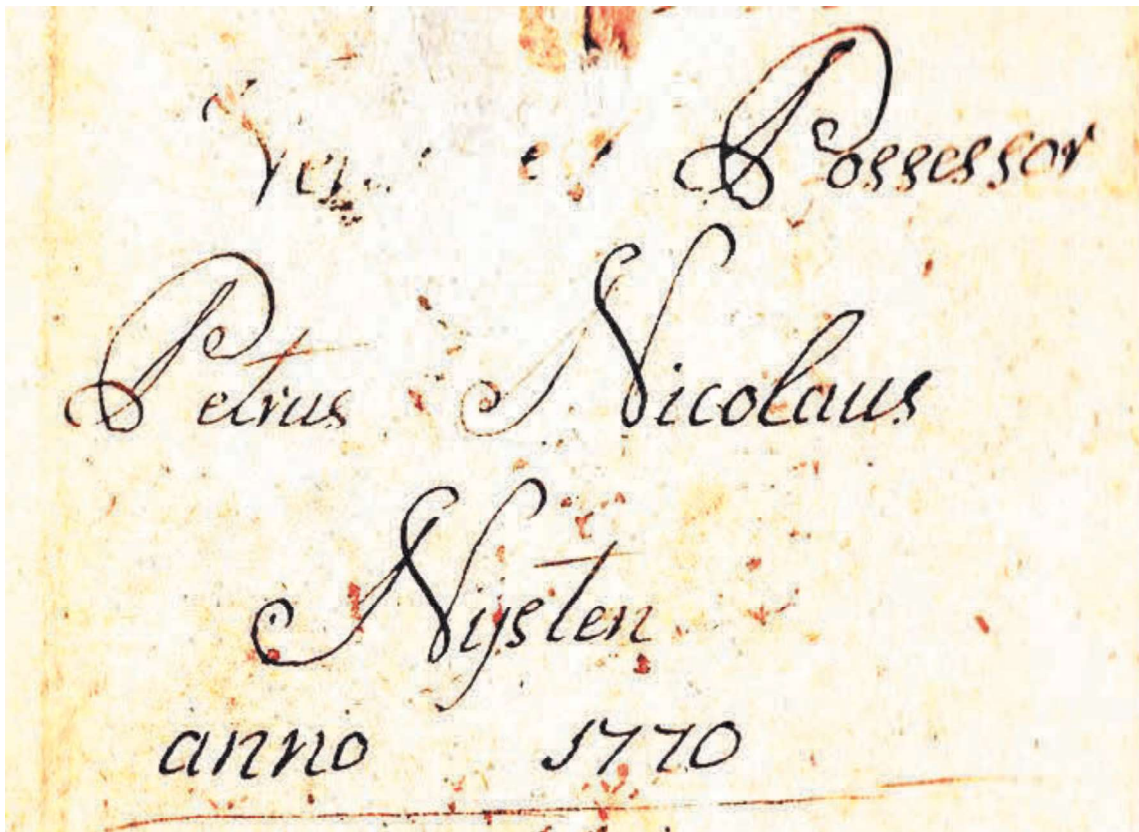
52, 53, 54, 65, 66, 74, 75, 78, 79, 80, 116, 117, 118, 119, 120, 133, 134, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165 en 166.

## **I.13 Staat**

Het boekje is in een goede en leesbare staat.

## **I.14 Leestekens**

Ik heb in het boek als leestekens aangetroffen: punt . en een dubbele punt : .



*Figuur 4 Titelpagina van een handschrift aangeboden op de veiling van Zwiggelaar*



*Figuur 5 Tegel Bakker bij een oven, tegel 19<sup>e</sup> eeuw. <https://www.spijkertegels.nl/mensen-beroepen/bakker>*